

Atle Sommerfeldt:

Preken ved Olsokgudstjeneste

Sarpsborg kirke 29.juli 2015

Olavsdagen/Olsok: 1.Kong 17,17-24 / 1Kor 15,35-45 / Luk 7,11-17

Den moderne biologien etter Darwin har vist oss den nære forbindelsen det er mellom mennesket og naturen. Vi er et stykke natur og sammenhengen mellom oss og alt annet levende er sterk og tydelig. De siste årtiers gjenoppgivelse av en teologi for skaperverkets integritet uttrykker dette.

Utviklingslæren bekrefter ved dette den andre skapelsesberetningens fortelling om at Gud formet mennesket av jorda - av naturens stoffer. I hver eneste begravelse minnes vi på dette ved ordene «av jord er du kommet, til jord skal du bli».

Darwin avdekket også naturens lovmessighet som en nådeløs kamp der den sterkeste og best tilpassede overlever og fører arten videre. Den urgamle menneskelige erfaring som ga den sterkeste makt og rett, fikk en naturvitenskapelig begrunnelse som ble brukt til å legitimere et nådeløst samfunn.

Den ekstreme sosialdarwinismen møtte sin undergang i Berlins ruiner i mai 1945. Men dens grunnleggende tenkemåte ligger så nær vår natur, at loven om den sterkestes rett gjenfinnes i stadig nye skikkelser i hver generasjon og i alle deler av verden. Erobringen av verden, enten det nå er i storpolitikkens eller i karrierevalg og samliv, knyttes til de sterkeste og dem som best håndterer de mange og sterke forventningene fra ulike hold. Naturens lovmessighet om den sterkestes rett, blir til sosiale krav og forventninger om vellykkethet, likedanning og krav om ikke å være avhengig av andre.

Det nådeløse samfunnet tilhører ikke en annen tid og et annet sted. Det gjenfinnes også hos oss. Det er en del av menneskets natur.

Inn i denne naturens lovmessighet bryter Jesus inn med lyset fra Guds herlighet. Jesus viser oss at livets vei for menneskene er annerledes enn naturens lovmessighet. For hva gagner det et menneske om det vinner hele verden, men mister seg selv - eller slik min generasjon lærte det: tar skade på sin sjel?

Guds herlighet finnes i Jesu Kristi ansikt, skriver Paulus til menneskene i Korint. Fortellingene i evangeliene handler om hvordan dette ansiktet ble sett og opplevd av mennesker som møtte det.

Det er et ansikt som ser med nåde og barmhjertighet på dem som er utstøtt, marginalisert og foraktet.

Det er et ansikt som skaper ny virkelighet for fattige og fanger.

Det er et ansikt som viser at alle mennesker er bærer av Guds bilde.

Olsok er en av de tre store helgenfeiringene på primstaven. Jonsok og Olsok er vel kjent, men Larsok som ble feiret 10. august har falt vekk. Den ble feiret til minne om diakonen Laurentius som led martyrdøden i Roma på slutten av 200-tallet. I Borg bispedømme har vi i alle fall fem kirkesteder viet til Laurentius.

Laurentius var diakon og ansvarlig for kirkens eiendeler. Keiseren forlangte å få kirkens skatter, og Laurentius ba om tre dager for å utføre oppdraget. Etter tre dager kom Laurentius tilbake med kirkens skatter. Keiseren ble forvirret fordi det ikke var noen vogner med gull og edle stener. Da han etterspurte hvor kirkens skatter var, viste Laurentius frem sitt følge. Det var byens fattige, fremmede, syke og utstøtte. «Dette er kirkens skatter», sa Laurentius, «i deres øyne ser du og jeg avglansen av Guds herlighet».

Keiseren viste ikke noen nåde og Laurentius ble drept på en bestialske måte.

Fortellingen om Laurentius er fortellingen om hvordan bevisstheten om hvordan Jesu ansikt gjenkjennes i vår verden, har formet kirkens samfunnsoppdrag og menneskers liv. For tvers igjennom kirkes overslag i maktbruk og den religiøse elites ekskludering av de som ikke lykkes i verdens kamp eller som er annerledes enn flertallet, har Jesu ansikts tilstedeværelse i kirken i Ord og sakrament løftet mennesker ut av håpløshet og fortvilelse fordi kirkens Herre bærer alle menneskers sår på sin egen kropp.

Slik som vi er, er vi i Guds hånd. Det forventes ikke at vi skal legge fra oss vår smerte og våre svakheter og våre skrøpeligheter. Vi inviteres til å ta med oss de korsene vi bærer. Vi anerkjennes slik vi er, også når vi utgjør baktroppen i flokkens vandring.

Guds herlighet finnes i dem som bærer menneskelivets kors på sin kropp og i sin virkelighet.

Guds herlighet finnes ikke i mennesker som viser vilje til makt.

Guds herlighet finnes ikke hos dem som vinner verden, men hos dem som tar vare på Gudsåndens impuls i sine hjerter og i sine liv.

Olav Haraldson var en brutal hersker og et mennesket som hele sitt liv forsøkte å erobre verden med makt og styrke. Det er ikke derfor vi feirer Olsok. Olav ble ikke helgen fordi han tvang mennesker til å slutte seg til kristendommen og ga kirken et religiøst monopol, håndhevet med sverd. Olav ble helgen fordi han gjennom sin død ga mennesker nytt liv. Vi feirer Olsok fordi det ble fortalt at Olav som død helbredet syke og ga fortvilende mennesker nytt håp. Olavskildene ble kilder til livskraft helt opp til forrige århundre.

Den tyske filosofen Friedrich Nietzsche har helt rett når han i tråd med sosialdarwinismens kobling mellom biologi og samfunn, påpeker at Jesu perspektiv leder til en etikk og en samfunnsorden der medlidenhet, ydmykhet, likeverdighet og nestekjærlighet framelskes.

Han har helt rett i at dette er mot naturens og biologiens lover. Men det er den veien Jesus utfordrer oss til å følge ham på. Det er pilegrimsvandringen som skjer i protest mot alle de tendenser i oss og rundt oss som øver vold mot andre og som ekskluderer de som makt og vellykkethet finner uverdige.

til å delta. Dette er den etterfølgelse som bringer Jesu medlidenhet og solidariske ansikt inn i menneskenes hverdag slik at de får et glimt av Guds herlighet.

Det kan tenkes at vi blir hånet fordi vi tør å gi nestekjærlighet forrang fremfor dyrking av konkurransenes seierherrer.

Det kan tenkes vi blir avskrevet som naive fordi vi lar kjærligheten til skaperverket få forrang fremfor økonomisk profitt.

Det kan tenkes vi blir beskyldt for å være kjettere fordi vi lar budet om nestekjærlighet overstyre enkelte lovparagrafer.

Det kan tenkes at vi blir beskyldt for knefall for tidsånden når vi inkluderer mennesker i Guds kirke uavhengig av kjønn, legning og etnisitet.

Men vi har ingen ting å skamme oss over! Vi har ingen grunn til å fortvile og bli fylt av rådløshet.

Vi kan i trygghet vite at kjærligheten til Gud og mennesker viser seg i Jesu medlidenhet og oppreising av undertrykte og forfulgte. La oss be om klokskap i å delta sammen med ham i den kampen og bli en del av Jesu ansikt i verden.

Ære være Faderen og Sønnen og den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet.